

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 3/2006 vp

**Valtioneuvoston selvitys Lissabonin strategias-
ta kasvun ja työllisyyden parantamiseksi —
Suomen kansallinen toimintaohjelma 2005—
2008**

**Valtioneuvoston selvitys Lissabonin strategiaa
koskevasta komission kevättraportista**

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 21 päivänä lokakuuta 2005 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen Lissabonin strategiasta kasvun ja työllisyyden parantamiseksi — Suomen kansallinen toimintaohjelma 2005—2008 (E 88/2005 vp) sekä 8 päivänä helmikuuta 2006 valtioneuvoston selvityksen Lissabonin strategiaa koskevasta komission kevättraportista (E 138/2005 vp) ja 15 päivänä helmikuuta 2005 asiaa koskevan jatkokirjelmän 1. VNK 13.2.2006 sosiaali- ja terveysvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten. Valio-

kunta on päättänyt antaa asioista yhteisen lausunnon.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Juho Saari ja ylitar-
kastaja Markus Seppelin, sosiaali- ja terveys-
ministeriö
- kehittämisspäälikkö Mikko Kautto, Sosiaali-
ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus
STAKES.

Lisäksi Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry on antanut kirjallisen lausunnon.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

**E 88/2005 vp Lissabonin strategia kasvun ja
työllisyyden parantamiseksi — Suomen kan-
sallinen toimintaohjelma 2005—2008**

Eurooppa-neuvosto antoi Lissabonin strategiaa uudistaessaan selkeän viestin, että unionin tule-

vien vuosien suurimmat haasteet ovat talouskas-
vun nopeuttaminen ja työllisyyden kohentami-
nen. Pääpainon tulee olla Lissabonin strategiaan
sisältyvien tavoitteiden toimeenpanossa talous-
politiikan laajojen suuntaviivojen ja työllisyys-
suuntaviivojen (yhdenmetyt suuntaviivat) mu-
kaisesti. Uusien kansallisten toimenpideohjelmien
tavoitteena on nostaa esille kussakin jäsen-

maassa tärkeimmät kasvua ja työllisyyttä koskevat haasteet sekä toimenpiteet, joilla niihin vastataan.

E 138/2005 vp Lissabonin strategiaa koskeva komission kevätraportti

Eurooppa-neuvostolle valmistelemassaan vuositaisessa edistymisraportissa komissio tarkastelee Lissabonin strategian toteuttamista unionissa ja jäsenmaissa. Nyt julkaistu raportti on ensimmäinen edistymisraportti sen jälkeen, kun strategiaa vuonna 2005 uudistettiin keskittymällä kasvuun ja työllisyyteen. Uusi elementti raportissa on syksyllä 2005 laadittujen ensimmäisten kansallisten Lissabon-uudistusohjelmien käsittely. Lissabonin strategian toimeenpanon pääinstrumentit ovat 25 kansallista uudistusohjelmaa sekä komission kesällä 2005 julkaisema yhteisön Lissabon-ohjelma, johon on koottu strategiaa tukevat yhteisötoimet.

Edistymisraportin ensimmäisessä osassa komissio analysoi yleisellä tasolla Lissabonin strategian toimeenpanoa ja esittää tiettyjä prioriteettitoimia Eurooppa-neuvoston hyväksyttäväksi. Raportin toisessa osassa komissio arvioi kunkin jäsenmaan uudistusohjelmia yksityiskohtaisesti. Raportin liitteenä on lisäksi yksityiskohtaisempi analyysi makro-, mikro- ja työllisyysnäkökulmista. Näistä työllisyyttä koskeva osio on samalla pohja neuvoston ja komission yhteiselle työllisyysraportille.

Valtioneuvoston kanta

E 88/2005 vp Lissabonin strategia kasvun ja työllisyyden parantamiseksi — Suomen kansallinen toimintaohjelma 2005—2008

Suomen hallitus tukee voimakkaasti komission esittämää lähestymistapaa. EU:n ja samalla sen jäsenmaiden kilpailukykyä voidaan parantaa vain, kun kaikki jäsenmaat sitoutuvat yhteisesti sovittuihin tavoitteisiin. Suomi korostaa sitä, että kestävä kehitys ja globaaleihin haasteisiin vastaaminen edellyttävät tasapainoista taloudellista ja sosiaalista uudistumista. Suomen kansal-

linen toimenpideohjelma perustuu muun muassa hallitusohjelmaan, valtiontalouden kehyksiin sekä suunniteltuihin ja valmisteilla oleviin uudistushankkeisiin.

E 138/2005 vp Lissabonin strategiaa koskeva komission kevätraportti

Valtioneuvosto yhtyy pääosin komission näkemukseen Lissabonin strategian toimeenpanon etenemisestä. Kevään Eurooppa-neuvoston tulisi kuitenkin komissiota selvemmin korostaa globalisaation mahdollisuuksien, sisämarkkinoiden toimivuuden ja kehittämisen sekä avoimen maailmantalouden merkitystä. Enemmän huomiota tulee kiinnittää tuottavuuden kasvun nopeuttamiseen sekä innovaatiopolitiikkaan laajasti määriteltynä.

Suomi pitää komission valitsemaa neljää prioriteettialuetta oikeina ja ajankohtaisina. Suomi suhtautuu kuitenkin varauksellisesti sellaisten yksityiskohtaisten tavoitteiden asettamiseen Eurooppa-neuvostossa, jotka merkitsevät selkeitä muutoksia vain vuosi sitten Eurooppa-neuvostossa hyväksyttyihin integroituihin suuntaviivoihin vuosille 2005—2008.

Kansallisten uudistusohjelmien seurantamekanismien kehittämisen tulee perustua jäsenvaltioiden talous- ja työllisyyspolitiikan koordinaatiota koskeville säädöksille. Suomi pitää tärkeänä, että kansalliseen toimivaltaan kuuluvien politiikkatoimien, joista Lissabonin strategiassa pääosin on kyse, seurantaa jatketaan monenkeskisellä pohjalla. Tavoitteena tulee olla ohjelmien jäsenmaissa synnyttämän uuden omistajuuden ja sitoutumisen tukeminen ja syventäminen. Uudet mahdollisuudet yhteensovittaa talouspolitiikkaa — erityisesti rakennepolitiikkaa — on käytettävä täysimääräisesti hyväksi identifioimalla yhdessä sellaisia toiminta-alueita, joissa eurooppalaisille ratkaisuille on pohjaa.

Komission esittämät prioriteettialueet vaativat valtioneuvoston käsityksen mukaan joitakin tarkennuksia. Valtioneuvoston mukaan tulee muun muassa kiinnittää laaja-alaisemmin huomiota markkinoille pääsyyn, markkinoiden toimivuuteen sekä sisämarkkinoiden kehittämi-

seen. Globalisaatioon ja ikääntymiseen vastaisessa on valituseuvoston käsityksen mukaan tärkeää, että prioriteettitoimien lähtökohdaksi on valittu julkisen talouden kestävyys ja velka-suhteen aleneminen. Työllisyysasteen nostami-

sen lisäksi tarvitaan myös tuottavuuden kasvua. Valtioneuvoston mukaan tuottavuuden parantamiseen vaikuttavia tekijöitä on tärkeää tarkastella aiempaa kokonaisvaltaisemmin nyt, kun työvoiman tarjonta alkaa hiipua.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Suomen kansallisessa Lissabon-toimenpideohjelmassa tavoitellaan taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää kehitystä. Sosiaalisen suojelun alalla toimenpiteet kohdistuvat ennen muuta julkisen sektorin toiminnan tehokkuuden ja taloudellisuuden lisäämiseen ja palvelujen kehittämiseen. Keinoina julkisen sektorin tuottavuuden parantamiseksi toimenpideohjelmassa mainitaan muun muassa liikelaitostaminen, yhtiöittäminen ja palvelujen ostaminen yksityiseltä ja kolmannelta sektorilta. Valiokunta korostaa, että erityisesti toimenpideohjelmassa mainituilla palvelutuotannon rakenteiden ja toimintatapojen uudistamisella, erikoistumisen ja suurempien kokonaisuuksien hyödyntämisellä sekä tieto- ja viestintätekniikan käytön tehostamisella voidaan parantaa julkisen sektorin vastuulla olevien palvelujen saatavuutta ja laatua.

Valiokunta on aiemmissa Lissabonin strategiaa koskevissa lausunnoissaan korostanut sosiaali- ja terveystaloudellisten näkökohtien riittävää huomioon ottamista. Valiokunta toteaa edelleen, että maissa, joissa panostetaan sosiaaliseen suojeluun, myös talouden ja työllisyyden kehitys on suotuisampaa. Parhaiten Lissabonin tavoitteiden saavuttamisessa ovat menestyneet Ruotsi, Tanska ja Suomi, joissa on verorahoitteinen hyvinvointijärjestelmä ja laaja julkinen sektori. Myös suuri valiokunta on lausunnossaan (SuVL 1/2005 vp) todennut, että kasvuun ja työllisyyteen keskittyminen ei saa merkitä strategian muiden ulottuvuuksien unohtamista, sillä kasvuun ja työllisyyteen keskittymällä voidaan saada aikaan kestäviä tuloksia vain, jos samalla päättäväisesti sitoudutaan myös sosiaalisen ulottuvuuden ja ympäristön osalta kestäväan kehitykseen. Suuri valiokunta on todennut edelleen,

että kestävä kehitys ja ympäristönäkökulma sekä Euroopan sosiaalisen mallin vahvistaminen ovat perusratkaisuja, joihin Lissabonin strategian konkreettisten toimenpiteiden tulee perustua.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää myönteisenä toimenpideohjelmassa esitettyä näkemystä, jonka mukaan kestävä kehitys ja globaaleihin haasteisiin vastaaminen edellyttävät tasapainoista taloudellista ja sosiaalista uudistumista. Toimenpideohjelman mukaan talouspolitiikan ja muun yhteiskuntapolitiikan keskeinen tehtävä on varmistaa, että kilpailukykyyn edellyttämä uudistuminen kohottaa väestön hyvinvointia, lisää työllisyyttä, parantaa ympäristön tilaa ja lisää sosiaalista koheesiota. Valiokunta pitää myönteisenä, että kansallinen toimenpideohjelma lähtee vahvemmin näiden eri alueiden keskinäisestä riippuvuudesta ja niiden välisen tasapainon tärkeydestä kuin komission tiedonanto. Taloudellinen vakaus ja talouskasvu ovat tärkeitä hyvinvointijärjestelmän kannalta. Toisaalta taloudellinen kasvu edellyttää hyvin toimivia hyvinvointipalveluita ja riittävää sosiaaliturvaa. Valiokunta pitää välttämättömänä, että taloudellisen kasvun ja sosiaalisen koheesion nykyistä parempi tasapaino ilmenee myös konkreettisissa toimenpiteissä toimenpideohjelmaa toteutettaessa.

Valiokunnan käsityksen mukaan Lissabonin strategian toimeenpanon yhteydessä ja rinnalla tulee huolehtia heikoimmassa asemassa olevien ihmisten hyvinvoinnin parantamisesta ja köyhyyden vähentämisestä esimerkiksi vähimmäistoimeentuloturvaetuuksien tasoa korottamalla. Tieto- ja viestintätekniikan hyväksikäyttöä edistettäessä on turvattava henkilökohtainen neuvonta ja palvelut niille, joilla ei ole mahdollisuuksia sähköiseen asiointiin. Valiokunta toteaa,

että hyvinvointipalvelujen kilpailuttamisessa tulee ottaa huomioon näiden palvelujen erityinen luonne ja turvata kansalaisille pitkäjänteiset ja laadukkaat palvelut. Myös yleishyödyllisten kansalaisjärjestöjen mahdollisuudet ja voimavarat tulee hyödyntää ja turvata niiden toimintaedellytykset kilpailun avautuessa.

Valiokunta korostaa, että Lissabonin tavoitteiden toteuttamisesta on tarpeen käydä nykyistä laajempaa kansalaiskeskustelua. Valiokunta kannattaa komission ehdotusta ylimääräisen so-

siaalipoliittisen huippukokouksen järjestämisestä ja uskoo, että se voi osaltaan edistää taloudellisten tavoitteiden ja sosiaalisen koheesion tasapainottamista.

Lausunto

Lausuntonaan sosiaali- ja terveysvaliokunta ilmoittaa,

että valiokunta yhtyy edellä esitetyin huomautuksin valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 1 päivänä maaliskuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Valto Koski /sd
vpj. Eero Akaan-Penttilä /kok
jäs. Sirpa Asko-Seljavaara /kok
Anne Holmlund /kok
Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd
Pehr Löfv /r
Riikka Moilanen-Savolainen /kesk

Aila Paloniemi /kesk
Juha Rehula /kesk
Arto Seppälä /sd
Osmo Soininvaara /vihr
Tapani Tölli /kesk
Raija Vahasalo /kok
Erkki Virtanen /vas
Tuula Väättäinen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen.